LABORE ET ZELO

КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКЕ КРАЄЗНАВСТВО

Обсяг – 4 кредитів ЄКТС

Семестр осінній; **Курс** перший

Дні, час, місце – згідно з розкладом

Інформація про викладача

Ім'я	Самойленко Григорій Васильович
Контакти	E-mail: svit.lit@ndu.edu.ua тел.: (098) 410-68-09
Робоче місце	кафедра літератури, методики її навчання, історії культури та журналістики (ауд. 216 Гоголівського корпусу)
Години консультацій	За розкладом

Опис курсу

Мета навчальної дисципліни – дати базове уявлення про предмет «Культурно-мистецьке краєзнавство» та сформувати знання аспірантів про регіональні літературно-культурні явища та наявність у них яскравих культурних проявів.

Завдання курсу – поглибити і розширити знання з регіональної культури, зорієнтувати аспірантів на їх осмислення в загальноукраїнському контексті та культурних досягнень у відповідних видах та жанрах.

Вивчення навчальної дисципліни сприятиме таким програмним результатам навчання:

ПРН1. Визначення основних методологічних, а також сучасних фундаментальних знань у галузі літературознавства, мистецтвознавства та краєзнавства, використання їх у практичній професійній діяльності.

ПРН6. Сформувати навички критичного осмислення оцінки й синтезу нових ідей, напрацьованих представниками регіональної культури в загальнокультурному просторі.

ПРН16. Навчити аналізувати праці українських вчених у галузі регіональної культури і виявляти специфіку їхніх досліджень.

ПРН17. Визначати і систематизувати найбільш значимі прийоми та шляхи новітнього напрацювання у галузі сучасного регіонального літературознавства та мистецтвознавства, зокрема і ніжинських дослідників.

ПРН18. Передбачати нові теоретичні підходи до аналізу культурних явищ, пов'язаних з вивченням і аналізом різних видів та жанрів літературно-мистецького краєзнавства у тісному зв'язку з загальнокультурним та літературним процесом відповідних історичних періодів.

ПРН19. На основі критичного оцінювання результатів різних наукових праць з історії регіональної культури навчити визначати подальші перспективи пошуку нових методів та прийомів аналізу вивчення спадщини представників літературно-мистецького

краєзнавства.

ПРН20. Уміти на основі напрацьованих наукових досліджень використовувати новітню методологію характеристики подібних літературно-мистецьких навчальних курсів..

Згідно структурно-логічної схеми ОНП дисципліна визначає методологію та методику вивчення подальших навчальних курсів.

Мета навчання

Вивчення дисципліни в комплексі з іншими освітніми компонентами предметів, що передбачає навчальний план, сприяє набуттю слухачами таких компетентностей:

ЗК1. Здатність розуміти основні теоретичні та практичні підходи в галузі літературно-мистецького краєзнавства і визначати особливості творчості представників регіональної культури.

ЗК2. Оволодіння навичками критичної оцінки спадщини учасників літературно-мистецького процесу у зв'язку із загальнокультурними тенденціями відповідних історичних періодів.

ФК8. Здатність аналізувати наукові та літературно-мистецькі твори представників регіональної культури з позицій сучасних теоретичних та методологічних принципів.

ФК9. Здатність шукати нові цілісні форми та прийоми порівняння літературно-мистецьких проявів творців регіональної культури з їхньою діяльністю та професійною художньою практикою.

ФК10. Здатність використовувати сучасну методологію наукового аналізу спадщини учасників регіонального літературного процесу задля визначення їх місця в загальнокультурному українському середовищі.

ФК11. Здатність адекватно оцінювати літературно-мистецькі твори представників регіональної культури і визначати їхню загальномистецьку цінність.

Форми та методи навчання

Курс буде викладено у формі лекцій (20 год.), практичних занять (20 год.), а також організації самостійної роботи аспірантів у бібліотеках і комп'ютерних мережах (80 год.). В основі навчання перебуватиме когнітивно-комунікативний підхід. Викладач використовуватиме інтерактивні методи.

Навчальна дисципліна передбачає використання монографій, підручників, посібників з теорії та історії літератури, мистецтвознавства, краєзнавства; наукових джерел інформації з порівняльного літературознавства та регіоналістики; різного виду енциклопедій; а також електронного ілюстративного матеріалу, персональних гаджетів; інтернет-ресурсів.

Навчання відбуватиметься у змішаній формі, зокрема й на платформі «Zoom», тому здобувачам потрібно мати відповідний обліковий запис.

Організація навчання

Теми лекцій

№	Назва теми	Кількість годин
		денна
1	Культурно-мистецьке краєзнавство як предмет. Методологічні основи його вивчення	2
2	Історіографія культурно-мистецького краєзнавства та основні	2

	шляхи подальшого його вивчення	
3	Основні принципи вивчення краєзнавчого матеріалу, використання їх під час аналізу регіональних культурологічних явищ	2
4	Основні джерела вивчення краєзнавства.	2
5	Літературно-мистецькі осередки та центри, гнізда культури. Історія виникнення і особливості функціонування їх у різні історичні часи. Утворення нових центрів культури. Найважливіші ознаки їх існування, їх спільність і відмінність.	2
6	Регіональні особливості розвитку культури в XI-XII ст.	2
7	Регіональні особливості розвитку культури XIII - першої пол. XVII ст. (на матеріалі Чернігово-Сіверщини)	2
8	Регіональні особливості розвитку культури другої пол. XVII – XVIII ст. (на матеріалі Чернігово-Сіверщини)	2
9	Регіональні особливості розвитку культури у XIX ст. – поч. XX ст. (на матеріалі Чернігово-Сіверщини)	2
10	Регіональні особливості розвитку культури у XX ст. – поч. XXI ст. (на матеріалі Чернігово-Сіверщини)	2
Разом		**20**

Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
		денна
1	Прийняття християнства та особливості розвитку культури на території Чернігівщини періоду Київської Русі	2
2	Гнізда культури на Північному Лівобережжі України у XVIII-XIX ст.	4
3	Чернігівська літературна школа 2-ї пол. XVII – 1-ї пол. XVIII ст.	4
4	Особливості літературно-мистецького життя в регіоні XIX - поч. XX ст.	4
5	Літературно-мистецьке життя в регіоні у XX ст.	4
6	Особливості розвитку регіональної культури в період незалежності України.	2
Разом		**20**

Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин
		денна
1.	Ознайомлення з пам’ятками культури своєї місцевості і визначення, у який час були збудовані архітектурні пам’ятки, відкриті навчальні заклади тощо і написання звіту	20
2.	З’ясування, хто з відомих діячів культури (письменників, вчених, художників, композиторів, акторів, архітекторів тощо) перебував у відповідній місцевості, підібрати необхідний	20

	матеріал і оформити конкретний звіт про знахідки	
3.	Відвідати районні, обласні краєзнавчі історичні музеї, картинні галереї, музеї письменників, центри та осередки діячів культури відповідного регіону і зробити звіт про виконану роботу	20
4.	Написати реферат про один із центрів або осередків культури і визначити їх місце в системі подібних явищ України	20
Разом		**80**

Оцінка

Підсумкову оцінку курсу буде обчислено з використанням таких складників:

Форм роботи	Вид роботи	Розподіл балів
Портфоліо розділу	Презентація теми	0-6
	Тези навчального проєкту з теми	0-6
	Володіння понятєвим та категорійним апаратом з теми	0-6
	Огляд, критичний аналіз, оцінка й узагальнення різних наукових поглядів на предмет дослідження	0-6
	Участь у дискусії	0-6
	РАЗОМ	**0-30**
Навчальний проєкт	Обґрунтування актуальності обраної теми	0-1
	Повнота висвітлення теми	0-2
	Логічність та доказовість	0-2
	Власна оцінка роботи (рефлексія)	0-1
	Вчасне виконання й оформлення навчального проєкту	0-2
	Презентація та захист роботи	0-2
	РАЗОМ	**0-10**
Іспит	30 тестових завдань закритої форми (по 1 бал за завдання)	**0-30**

Політика курсу

Безпека – понад усе.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час очного навчання ви під керівництвом викладача повинні перейти до споруд цивільного захисту і перебувати в них до скасування сигналу.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час дистанційного навчання за вашим місцем перебування ви маєте повідомити про це викладача та перейти до безпечного місця.

Відвідування та / або участь є важливим компонентом курсу. Водночас, якщо Ви бажаєте навчатися дистанційно, є можливість погодити графік навчання на основі академічного середовища «Уніком».

Якщо ви не були присутні на занятті через сигнал «Повітряна тривога», узгодьте з викладачем дистанційну форму виконання завдання.

Дедлайни. Крайньою межею складання портфоліо (завдання аналітичного характеру, презентації до наукових повідомлень) є три дні до дати екзамену. Після цієї дати завдання будуть прийняті, але оцінені лише в разі перескладання іспиту.

Перескладання здійснюється згідно із чинним положенням про організацію освітнього процесу в університеті. Перескладання екзамену відбувається за графіком,

визначеним відділом аспірантури та докторантури.

Академічна доброчесність та плагіат. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і слідувати нормам Положення НДУ ім. М. Гоголя «Про академічну доброчесність» (http://surl.li/vzoh). Всю заплановану роботу здобувачі виконують самостійно. У разі виявлення несамостійного виконання завдання, результат анулюється, а робота повертається здобувачу на переопрацювання з дотриманням правил академічної доброчесності. При виконанні спільних завдань, потрібно зазначати внесок кожного учасника.

Мобільні пристрої на занятті використовуються з навчальною метою.

Поведінка в аудиторії. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і дотримуватися Правил внутрішнього трудового розпорядку (http://surl.li/acvdy) університету, а також принципів і правил поведінки, визначеним у Етичному кодексі Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (http://surl.li/vzng).

Вітається активність здобувачів із планування освітнього процесу та участь у формальній та неформальній освіті.

Рекомендовані джерела інформації

1. Бажан Г. Районна газета як джерело у вивченні історії рідного краю. *Краєзнавство.* 2000. №1-2. С. 243-246.
2. Берека В. Розвиток масового туристсько-краєзнавчого руху в школах та позашкільних закладах. *Краєзнавство.* 2000. № 1-2. С. 104-108.
3. Бокань В.А. Пам'ятко-охоронна політика в Україні: витоки та засади формування. Краєзнавчі музеї України: історія і сучасність. *Краєзнавство*. 2000. № 1-2. С. 153-159.
4. Будзар М.М. З історії садибної культури XIX ст.: маєток Скаржинських у Круглику. *Література та культура Полісся. Вип. 30.* Ніжин, 2005. С. 157-165.
5. Будзар М.М. Панська сільська садиба 1-ої пол. XIX ст. як культурне середовище. *Література та культура Полісся. Вип. 35.* Ніжин, 2007. С. 246-255.
6. Будзар М.М. Простір і час садибної культури України XIX ст. (на матеріалі Полтавщини, Чернігівщини). *Література та культура Полісся. Вип. 33.* Ніжин, 2006. С. 188-198.
7. Войтенко В. Теорія і практика шкільного краєзнавства. *Краєзнавство.* 2000. № 1-2. С. 195-201.
8. Історія міст і сіл УРСР. Чернігівська область. К., 1970.
9. Парпалій С. Історико-краєзнавчі бібліографічні видання обласних універсальних наукових бібліотек України в 80-90-ті рр.. як джерельна база краєзнавчих досліджень. *Краєзнавство.* 2000. № 1-2. С. 252-255.
10. Петренко Л.Б. Ніжин древній і завжди юний. Ніжин, 2004.
11. Реп'ях В. Літературні музеї Чернігівщини. Короткий путівник. К., 1983.
12. Самойленко Г.В. Громадсько-культурне та літературне життя в Чернігові у кінці XIX – поч. XX ст. Ніжин, 1999.
13. Самойленко Г.В. Краєзнавство культурно-мистецьке та літературне. Ніжин, 2001, 2016.
14. Самойленко Г.В. Літературне життя Чернігівщини XII-XX ст. Чернігів, 2011.
15. Самойленко Г.В. Марія Заньковецька і Поліський край. Ніжин, 2004.
16. Самойленко Г.В. Михайло Глінка і Україна. Ніжин, 2000.
17. Самойленко Г.В., Самойленко О.Г., Самойленко С.Г. Нариси культури Ніжина в XVII–XX ст. у 5 випусках. Ніжин, 1996-1998:

Вип. 1. Література. Ніжин, 1995.

Вип. 2. Театральне та музичне життя в XVII–XX. Ніжин, 1995.

Вип. 3. Освіта та наука. Ніжин, 1996.

Вип. 4. Забудова Ніжина та архітектурні пам'ятки. Ніжин, 1998.

Вип. 5 Образотворче мистецтво та культура. Ніжин, 1998.
18. Самойленко Г.В. Розвиток художньої культури на Чернігівщині у XIX - поч. XX ст. Ніжин, 2015.
19. Самойленко Г.В. Театри і актори Північного Лівобережжя. Ніжин, 2010.
20. Самойленко Г.В., Самойленко О.Г. Культура Чернігівщини XI – першої половини XVII ст. Ніжин, 2004.
21. Самойленко Г.В., Самойленко О.Г. Ніжинська вища школа: Сторінки історії. Ніжин, 2005.
22. Самойленко Г.В., Самойленко С.Г. Культурне життя в Ніжині в XVII-XVIII ст. Ніжин, 2012.
23. Самойленко Г.В. Пантелеймон Куліш і Ганна Барвінок: доля, Україна, любов (мотронівський період життя і творчості). Ніжин, 2021. 174 с. + 32 ілл.

Електронна бібліотека української літератури (зарубіжна література): http://ukrlib.com.

Бібліотека українського центру: http://ukrcenter.com

Середовище Google // https://www.google.com.ua/

УНІКОМ - Університетська Навчальна Інформація і Комунікація — http://vle.ndu.edu.ua/

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського http://www.nbuv.gov.ua/

Бібліотека НДУ ім. Миколи Гоголя ім. М. Лавровського https://library.ndu.edu.ua/

Державна бібліотека України для юнацтва http://4uth.gov.ua/

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. Сухомлинського http://dnpb.gov.ua/ua/

Національна парламентська бібліотека України: http://www.nplu.org/

Бібліотека українського центру: http://ukrcenter.com.

Корисні сайти:

http://www.knyga.in.ua/index.php/inozemna-literatura/

http://www.chytomo.com/

http://chtyvo.org.ua/

http://www.ae-lib.org.ua/